

УДК 81'42:316.75:81'25

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/45-1-19>**Костянтин ГІЗЕР,***orcid.org/0000-0002-6112-837X**аспірант IV року навчання кафедри англійської філології**і перекладу імені професора І. В. Корунця**Київського національного лінгвістичного університету**(Київ, Україна) gieserca@gmail.com*

## ПЕРЕКЛАДАЦЬКЕ ВІДТВОРЕННЯ ІДЕОЛОГІЧНОГО СКЛАДНИКА ТЕКСТІВ МЕДІАДИСКУРСУ У ТЕРМІНАХ КРИТИЧНОГО ДИСКУРС-АНАЛІЗУ: ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНИЙ АСПЕКТ

*У статті проведено дослідження перекладацького відтворення лексико-семантичного корпусу текстів медіа-дискурсу, представлених у вигляді публіцистичних статей опініативного та інформативного жанрів, з позицій трансляторного збереження їх ідеологічного складника. Проблематика збереження ідеологічних параметрів тексту в перекладі зумовлена недостатністю українських методично-наукових розвідок, спрямованих на вивчення трансляторних явищ і процесів з позицій ідеологічного повороту в перекладознавстві. Мета статті – надати якісну оцінку застосування адаптивної та репродуктивної перекладацьких стратегій для відтворення лексико-семантичного корпусу ідеологічно навантажених текстів медіадискурсу. Перекладознавчий аналіз статей про-водився з застосуванням методів критичного дискурс-аналізу – дисципліни, метою якої є вивчення особливостей реалізації ідеологій в процесі дискурсивних практик, що уможливило якісне вивчення (від)творення ідеологічних параметрів вихідного тексту в перекладі. Актуальність дослідження зумовлена тим, що вивчення проблем перекладу текстів медіадискурсу як ідеологічно вмотивованих з позицій критичного дискурс-аналізу позначає новий напрям у розвитку сучасного українського перекладознавства та підкреслює ефективність застосування нового методологічного інструментарію для досягнення максимально об'єктивної оцінки відтворення ідеологічного складника в перекладі текстів, що входять до того чи іншого дискурсу. Водночас критичний дискурс-аналіз дозволяє перекладачеві максимально об'єктивно виокремити ключові ідеологічно формувальні одиниці тексту / дискурсу, ідентифікація яких уможливить адекватність вибору тієї перекладацької стратегії, що гарантує коректне відтворення ідеологічного впливу оригіналу в умовах іншопольованої аудиторії. Проведений аналіз перекладацького відтворення лексико-семантичного корпусу опініативної статті демонструє, що поде-куди адекватність перекладу, запорукою якої може виступати коректне відтворення ідеологічного складника, потребує відходу від традиційного розуміння поняття еквівалентності перекладу. Натомість залучення адаптивних трансляторних кроків до перекладу інформативної статті може привести до редукування ідеологічної насиченості тексту в перекладі та, відповідно, до втрати його прагматики та комунікативної значущості.*

**Ключові слова:** *переклад, перекладацькі стратегії, критичний дискурс-аналіз, ідеологічний складник тексту, медіадискурс, лексико-семантичний корпус тексту.*

**Kostiantyn HIZER,***orcid.org/0000-0002-6112-837X**PhD Student at the Korunets Department of English Philology And Translation**Kyiv National Linguistic University**(Kyiv, Ukraine) gieserca@gmail.com*

## TRANSLATIONAL REPRODUCTION OF IDEOLOGICAL CONSTITUENCE OF MEDIA DISCOURSE TEXTS IN TERMS OF CRITICAL DISCOURSE ANALYSIS: LEXICO-SEMANTIC ASPECT

*The article is focused on the study of the translational reproduction of the lexico-semantic corpus of media discourse texts, presented in the forms of journalistic articles of the opinion and informative genres, from the standpoint of translational preservation of their ideological component. The problem of preserving the ideological parameters of the text in translation is due to the lack of Ukrainian methodological and scientific researches aimed at studying translational phenomena and processes from the standpoint of ideological turn in translation studies. The purpose of the article is to provide a proper assessment of the application of adaptive and reproductive translation strategies for the reproduction of the lexical and semantic corpus of ideologically loaded texts of media discourse. Translation analysis of articles was conducted using the methods of critical discourse analysis – a discipline aimed at studying the peculiarities of the implementation of ideologies in the process of discursive practices, which allowed proper study of (re)production of ideological parameters of the source text in translation. The relevance of the study is based on the research of the translation of ideologically loaded media discourse texts from the standpoint of critical discourse analysis. This marks*

*a new direction in the development of modern Ukrainian translation studies and emphasizes the effectiveness of new methodological tools to achieve the most objective assessment of translational reproduction of ideological components in the texts included in one or another discourse. In addition, critical discourse analysis allows the translator to identify as objectively as possible the key ideological units of the text/discourse, allowing the adequate choice of translation strategy that ensures correct reproduction of the original ideological influence in a foreign audience. The analysis of the translational reproduction of the lexical and semantic corpus of the opinion article shows that sometimes the adequacy of translation, which can be guaranteed by the correct reproduction of the ideological component, requires distancing from the traditional understanding of the concept of translation equivalence. At the same time, the involvement of adaptive translational steps in the translation of an informative article can lead to a reduction in the ideological richness of the text in translation and, consequently, to the loss of its pragmatics and communicative significance.*

**Key words:** translation, translation strategies, critical discourse analysis, the ideological component of the text, media discourse, lexico-semantic corpus of the text.

**Постанова проблеми.** Сьогодні проблематика відтворення ідеологій в перекладі посідає одне з чільних місць у дослідженнях перекладознавчого характеру представників світових філологічних шкіл, що слугує безпосереднім результатом теоретико-методологічної рефлексії ідеологічного повороту в перекладознавстві як логічного продовження культурологічного підходу. Проте радянський досвід, який значною мірою спричинив формування українського перекладознавства як постколоніального, дистанціював академічні акценти з питань критичного дискурс-аналізу радше на класичні підходи до вивчення трансляторних явищ і процесів.

Однак візія перекладу як дискурсивної практики у розробках сучасних українських перекладознавців (Демецька В. (Demetska 2007), Поворознюк Р. (Povoroznyuk 2019), Ребрій О. (Rebrii 2020)) уможливила поширення теоретико-методологічних підходів до вивчення перекладацьких вимірів, а саме когнітивних, семіотичних, прагматичних, психолінгвістичних тощо. Інтердисциплінарний підхід до дослідження дискурсу дозволяє дійти висновку про його ідеологічну природу (Van Dijk 2002), а тому виявлення особливостей (від)творення та функціонування ідеологій у дискурсі є очевидним пріоритетом для науково-теоретичних розвідок. Зважаючи на ідеологічність будь-якого дискурсу, зокрема в перекладі, важливим вбачаємо з'ясування специфіки відтворення відповідної ідеології, закладеної в тексті оригіналу, у перекладі, що передбачає коректну передачу тих ідеологічно навантажених елементів тексту, які формують ідеологічну картину світу оригіналу у когніції реципієнта іншої лінгвокультури.

Реалізація ідеологічного складника тексту відбувається завдяки (від)творенню в ньому ідеологічної опозиції *ми/вони*, що вона формується на рівні макроструктур дискурсу та актуалізується на рівні мікроструктур – через авторське використання лексичних та граматичних засобів надання оцінних значень агентам-представникам зазначеної ідеологічної дихотомії відповідно до тієї чи

іншої ідеологічної дискурсивної стратегії. В центрі уваги статті постає специфіка (від)творення ідеологічного складника текстів медіадискурсу, до якого в межах статті відносимо й тексти публіцистичних жанрів у перекладі саме на лексико-семантичному рівні.

**Аналіз досліджень.** Великого значення набуває синкретичний підхід до дослідження використання саме критичного дискурс-аналізу у перекладознавчих студіях з акцентом на відтворення саме ідеологічного складника медійних текстів, що віддзеркалені у працях Ал-Хеджін Б. (Al-Hejin 2012), Чен І. (Chen 2009), Дафіг А., Санатіфар М. та Аванг Р. (Daghigh, Sanatifar, & Awang, 2018), Ієтку-Феірклоф І. (Ietcu-Fairclough 2008), Олк Г. (Olk 2002), Шоджаї А., Йоуссефі К., Хоссейн Шамс Хоссеїні (Shojaei, Youssefi, & Hossein Shams Hosseini 2013).

**Мета** наукової розвідки полягає у з'ясуванні проблематики перекладацького відтворення ідеологічного складника текстів медіадискурсу в українсько-англомовному напрямку на лексико-семантичному рівні.

**Методика дослідження** має комплексний характер, який полягає у застосуванні як загальнонаукових (*аналіз, синтез, індукція, дедукція, спостереження, узагальнення*), так і філологічних та власне перекладознавчих методів аналізу; елементи *компаративного* та *контрастивного* аналізу застосовуються для визначення релевантності застосування тієї чи іншої лексичної одиниці у перекладі на позначення культурно специфічних явищ та процесів у досліджуваних текстах з огляду на адекватність їхньої рецепції представниками іншої лінгвокультури; *лінгвостилістичний аналіз* – для розкриття повноти відтворення валоративної інформації, що відіграє центральну роль у залученні тих чи інших дискурсивних стратегій для реалізації ідеології в текстах оригіналу та перекладу відповідно; *deskриптивний* – для висвітлення результатів дослідження, особливостей, типових труднощів та проблем відтворення ідеології в перекладі текстів медіадискурсу;

*перекладознавчий* – для ілюстрації успішності / неуспішності застосування тієї чи іншої перекладацької стратегії для відтворення ідеологічного складника досліджуваних текстів у перекладі; у роботі застосовуються методи *критичного дискурсу-аналізу*, що дозволяють ідентифікувати та дослідити особливості реалізації ідеології в текстах оригіналу, а також оцінити адекватність / неадекватність її відтворення у перекладі на рівні мікроструктур медіадискурсу.

**Виклад основного матеріалу.** Вибір лексики дуже важливий для надання реципієнтам необхідної інформації для певної інтерпретації подій. Лексичні одиниці формують певну ідеологічну репрезентацію подій. Окрім інформативної функції, вокабуляр статті виражає певне експресивне значення для втілення авторської негативної або позитивної оцінки дій, їхніх учасників та подій (Van Dijk 1988). Якщо за допомогою введення певних топіків у макропропозиції автор визначає головних агентів ідеологічної опозиції *ми/вони*, значення та характер їх дій, то авторський вибір лексико-семантичного корпусу твору дозволяє експлікувати оцінні значення навколо них. Таким чином, вибір (відбір / добір) лексичних одиниць може бути визначений як ідеологічно вмотивований, а тому представляє значний інтерес для визначення вдалості та повноцінності його відтворення у перекладі.

Висока концентрація емоційно-забарвлених слів, що часто реалізується через певні кластери умовно синонімічних слів, позначає ключові концепти або певні упередження, які утворюють основні значення, що їх хоче донести автор (Van Dijk, 1988). Особливої уваги заслуговує аналіз відтворення такого виду оцінної лексики, який у медійних практиках називають *навішування ярликів (labeling, name-calling)*, адже її використання надає можливість автору оригінального тексту максимально інтенсифікувати свою оцінку діям та характеристикам ключових агентів повідомлення.

Важливим аспектом лексичного вибору тексту оригіналу та перекладу також вважаємо використання номіналізації – перетворення дієслова або дієслівної конструкції в абстрактний іменник. Відповідно до Н. Фейрклафа, використання номіналізації дозволяє автору оригінального тексту видаляти певну інформацію з повідомлення, оминаючи згадку про дії, учасників, вказівки на час, місце та характер подій (Fairclough, 1995).

Важливість маркувальної лексики та номіналізації для утворення ідеологічного впливу яскраво ілюструється під час відтворення інформації, спрямованої на інтенсифікацію або редукування характеристик представників ідеологічної дихотомії *ми/вони*, що вважаємо обов'язковим для збереження у перекладі з точки зору відтворення ідеологічного потенціалу тексту оригіналу.

Перекладознавчий аналіз текстів публіцистичних жанрів продемонстрував, що одним із найбільш ілюстративних прикладів ідеологічно навантаженого тексту з високою концентрацією емоційно-забарвленої лексики можемо вважати опініативну статтю за авторства Богдана Нагайло – британського журналіста, дипломата, экс-співробітника ООН українського походження, – під назвою *“Bohdan Nahaylo: Selling out Ukraine with anti-Western rhetoric”* (Kyiv Post (06.08.2020, 7:37)), яка в українській версії подана як *«Настав час назвати брехню брехнею»* (НВ – Нагайло, Б. (07.08.2020, 18:51). Англomовну статтю було опубліковано в українському англomовному виданні *The Kyiv Post*, причому українськомовний переклад був наданий самим автором для українсько-російськомовного видання *Новое Время*. Стаття має аналітичний характер – у ній подається політико-соціологічний аналіз ситуації в Україні, виконаний міжнародним експертом у вигляді опініативної статті, де вся інформація подається як особиста думка автора, що дозволяє йому використовувати ширший реєстр лексики порівняно з суто аналітичною статтею.

Лексико-семантичний аналіз корпусу тексту оригіналу та його автоперекладу почнемо з назви статті:

ВТ	ПТ
<i>“Bohdan Nahaylo: Selling out Ukraine with anti-Western rhetoric”</i> (Kyiv Post (06.08.2020, 7:37)).	<i>«Настав час назвати брехню брехнею»</i> (НВ – Нагайло, Б. (07.08.2020, 18:51).

У тексті оригіналу спостерігаємо вказівку на авторство – *Bohdan Nahaylo*, що можемо пояснити тим фактом, що видання *The Kyiv Post* щільно співпрацює з експертом, а тому його ім'я та сфера експертизи широко відома серед читачів журналу. У перекладі назви статті ця інформація відсутня, натомість відомості про автора вказані в окремому полі, доступному лише під час перегляду повної версії статті, тож їхнє виключення з назви під час перекладу вважаємо цілком доцільним, адекватним.

У другій частині назви автор використовує герундіальну конструкцію з негативною конотацією *selling out*, пряме значення якої в українському перекладі – *продавати* із переносним значенням *зраджувати*. Додаткова негативна конотація вноситься в повідомлення через залучення номіналізації у вигляді словосполучення *anti-Western rhetoric* зі значенням *анти-західна риторика*, що у контексті сучасної української суспільно-політичної ситуації може розцінюватися як дії проти проєвропейського руху країни, який закріплено у Конституції, а тому мають антипатріотичний характер. Автор прямо вказує, що суб'єктом негативних дій є Україна, виконавцями

ж цих дій є противники демократичного розвитку країни. Таким чином, спостерігаємо формування ідеологічної дихотомії *ми/вони* на позначення ідеології українського патріотизму вже у назві тексту оригіналу через авторський лексичний вибір.

У перекладі ініціальна макропропозиція – назва статті – доповнюється підзаголовком *Ви справді виступаєте за сучасну європейську українську демократичну державу чи просто зацікавлені у збереженні своїх політичних та економічних переваг? У такий спосіб назва і підзаголовок формують одну макропропозицію, що повинна бути аналізована як єдиний структурний елемент. Така модель подання скомпресованої інформації про статтю загалом характерна для новинних інтернет-видань.*

У перекладі автор-перекладач вдається до повної зміни висловлення, що призводить не стільки до зміни ідеологічного вектору оригіналу, а радше – до появи нових ідеологічних акцентів. Він використовує лексему *брехня* з негативним значенням у першій частині макропропозиції – назві, надаючи таким чином свою оцінку діям, що представлені у підзаголовку. Друга частина висловлення відтворюється автором-перекладачем як риторичне звертання до умовних носіїв антипатріотичної ідеології, що можемо вважати авторським стилістичним прийомом задля інтенсифікації ідеологічного ефекту.

Елемент ідеологічної дихотомії *ми* представлений словосполученням із позитивним оцінним значенням *сучасна європейська демократична держава*, що виражено через застосування генералізації та додавання, яке можемо вважати непрямим, але ідеологічно та прагматично рівноцінним відповідником лексемі оригіналу *Ukraine*; опозиційний елемент дихотомії *вони* актуалізовано через залучення номіналізації у вигляді словосполучення із негативним оцінним значенням *збереження своїх політичних та економічних переваг*. Автор-перекладач вилучає інформацію про антизахідну риторику антипатріотично налаштованих агентів, натомість вносить непрямую вказівку на те, що вони є представниками політичних та економічних сил в Україні. Такий крок призводить до смислових змін у макропропозиції в перекладі, втім, зберігаючи ідеологічний вектор та інтенсивність оригінального повідомлення. З точки зору позицій еквівалентності перекладу певні смислові зміни в перекладі можемо віднести до авторської інтенції, тоді як з позицій збереження ідеологічного складника текст перекладу повністю відтворює ідеологічну та прагматичну насиченість оригіналу, що загалом вказує на адекватність перекладу.

Подальша інтенсифікація ідеології патріотизму відбувається у першому абзаці аналізованої статті:

ВТ	ПТ
“ <i>Frankly, I’m sick and tired of hearing the anti-Western and implicitly anti-Ukrainian diaspora rhetoric that has alarmingly crept in over the last months into the so-called political discourse in Ukraine. In fact, I’m offended by it</i> ” (Kyiv Post (06.08.2020, 7:37)).	« <i>Відверто кажучи, я вже втомився від антизахідної риторики, а також ледь прихованих випадів проти української діаспори, що, на жаль, просувається протягом останніх місяців у так званій політичній дискурсі в Україні. Це насправді мене ображає</i> » (НВ – Нагайло, Б. (07.08.2020, 18:51).

Лексико-семантичний аналіз корпусу пропозиції вказує на використання автором розмовної лексики, ідіоматики (*frankly, sick and tired, crept in*) разом із скороченням граматичних форм (*I’m*), що пояснюється опініативним характером статті, а також може розцінюватися як авторська інтенція свого позиціонування як пересічного представника українського суспільства (*нас*). Збереження форми оповіді від першої особи зберігає ефект позиціонування автора як представника *наших*.

У пропозиції спостерігаємо інтенсивне нашарування значень навколо елементу ідеологічної опозиції *вони*. Так, автор уводить в текст номіналізацію *anti-Western and anti-Ukrainian diaspora rhetoric* на позначення негативних дій з боку антипатріотів, слова-інтенсифікатори негативних значень *implicitly, alarmingly, so-called*, а також використовує дієслово з негативним конотативним значенням *to creep in*. Позначення елементу ідеологічної дихотомії *ми* відбувається через використання особистого займенника *I* у комбінації з дієсловами на позначення негативного відношення до дій представників опозиції *to be sick and tired, to be offended*. У такий спосіб автор експліцитно вказує на негативний характер *них* та *їхніх* дій, а також *свою* негативну оцінку щодо їх позиції. Представниками ідеологічної опозиції *вони* в тексті статті виступають представники проросійських та олігархічних політичних еліт України з супутніми антипатріотичними характеристиками, що притаманні колабораціоністам, сепаратістам, олігархам та корупціонерам.

Автор-перекладач зберігає оригінальну номіналізацію *антизахідна риторика, випадів проти української діаспори*; відтворює інтенсифікатори негативних значень *ледь прихованих, так званій* за допомогою словникових відповідників (лексема *alarmingly* зазнала елімінації); компенсує нейтралізацію дієслова *просувається* завдяки додаванню означення *на жаль*; використовує словникові відповідники для перекладу дієслів на

позначення негативної оцінки дій опонентів *втопився, ображає*.

Значні зміни у формальних та смислових параметрах тексту перекладу спостерігаються лише у заголовку та першому абзаці. Натомість переклад решти тексту демонструє інтенсивне використання автором-перекладачем лексики з негативними конотативними значеннями та маркувальною лексики на позначення характеристик агентів ідеологічної опозиції *вони*, а також репродуктивних засобів та прийомів перекладу, що можемо побачити на прикладі перекладів виділених у таблиці найбільш емоційно-забарвлених висловлень:

ВТ	ПТ
“Or, from the <b>political mouthpieces of rogue billionaire oligarch Igor Kolomoisky fuming at the West for countering his nefarious financing schemes, whether at home or abroad</b> ” (Kyiv Post (06.08.2020, 7:37)).	«Або від <b>політичних рупорів хитрого олігарха-мільярдера Ігоря Коломойського, надто розлюченого на Захід за протидію його шахрайським схемам фінансування, як вдома, так і за кордоном</b> » (НВ – Нагайло, Б. (07.08.2020, 18:51).
“But when I hear it coming from the likes of Yulia Tymoshenko or the <b>rent-a-political-snarling clown Oleh Liashko, as well as some supposedly objective commentators, it all seems to fall into some sort of orchestrated pattern</b> ” (Kyiv Post (06.08.2020, 7:37)).	«Але коли я чую те саме від прихильників Юлії Тимошенко чи <b>найманого політичного клоуна Олега Ляшка з його постійним популістичним бурчанням та навіть від деяких нібито об’єктивних коментаторів, це вже схоже на певну чітко зрежисовану схему</b> » (НВ – Нагайло, Б. (07.08.2020, 18:51).
“Excuse me, I say to their critics, if you are advocating an alternative vision of Ukraine, with the retention of its corrupt practices, conservation of the oligarchic set-up, a <b>flawed political system with its wheeling and dealing masquerading as a democracy, exploitation of Western bailouts and contempt for the conditionality attached to them, as well as ambivalence toward the Russian aggressor, then be upfront and tell us where you’re coming from</b> ” (Kyiv Post (06.08.2020, 7:37)).	«Вибачте, кажу я цим <b>антипатикам, якщо ви виступаєте за альтернативне бачення України, із збереженням її корупційних практик та олігархічної системи, недосконалим політичним устроєм, який наразі маскується під демократію, експлуатацією західних рятувальників і зневагою до укладених з ними домовленостей, а також неоднозначного ставлення до російського агресора, тоді відкрийте ваші карти і скажіть нам, хто ви є насправді і що ви обстоюєте</b> » (НВ – Нагайло, Б. (07.08.2020, 18:51).

Зазначені трансляторні кроки не викликають труднощів для автора-перекладача, а відтворення аналізованої статті вважаємо таким, що відпові-

дає вимогам адекватного перекладу з позицій збереження ідеологічного складника.

Наступна стаття для лексико-семантичного аналізу представлена у вигляді щоденного звіту про стан бойових дій на лінії розмежування під назвою «*Окупанти сім разів порушували режим тиші на Донбасі: стріляли з мінометів та гранатометів*» (УНІАН (11.05.2021, 07:37) у англійськомовному перекладі – “*Donbas war update: Ukraine records seven ceasefire violations on May 10*” (UNIAN (11.05.2021, 9:50). Текст оригіналу та його переклад було опубліковано на сайті української медіаплатформи іншомовлення *Укрінформ*. Автора статті та перекладу не вказано, але можна із впевненістю стверджувати, що вони транслюють інформацію, яка відповідає нормам інформаційної агенції з підтвердженням її релевантності редакторами. Відзначимо також, що в статті автор посилається на інформацію від прес-центру штабу Об’єднаних сил ЗСУ, тобто говоримо про те, що він представляє інформацію з авторитетного для українців джерела. Наш вибір статті для аналізу вмотивовано тим припущенням, що навіть тексти на позначення об’єктивних подій можуть бути ідеологічно навантаженими, а тому мають потенціал для утворення ідеологічних девіацій у перекладі.

Оскільки обсяг тексту оригіналу та перекладу дуже скомпресований – вони представлені назвою та трьома короткими абзацами, вважаємо за доцільне аналізувати назву статті та текст як дві макропропозиції.

Аналізований текст представляє собою інформаційне зведення про стан подій в районі військового конфлікту, а тому використання емоційно-забарвленої лексики майже не спостерігається. Натомість наявною вбачається реалізація певного відношення до учасників подій. Так, *вони* прямо характеризуються за допомогою маркувальної лексики з негативним денотативним та конотативним значеннями: *противник, ворог, загарбники, окупанти, російські найманці, збройні провокації, окупаційні війська* (УНІАН (11.05.2021, 07:37). Лексичний вибір на позначення *нас/своїх* представлено за допомогою як нейтральних, так і емоційно-забарвлених слів із позитивною оцінністю: *босць, оборонці, Об’єднані сили, захисники, українські військові, українські підрозділи, воїни* (УНІАН (11.05.2021, 07:37). Використання лексики з оцінним значенням спостерігається виключно під час акумулювання додаткових значень на позначення опозиції *ми/вони*. Решта тексту написана нейтральною лексикою поряд із військовими термінами, що загалом відповідає інституційним вимогам військового та медійного дискурсів.

У перекладі спостерігаємо повну елімінацію як емоційно-забарвлених конотацій, так і оцінності – перекладач використовує лише нейтральні слова: *enemy, Russian-occupation troops, Ukrainian troops, Russian-led forces, Ukrainian serviceman, soldiers*” (UNIAN (11.05.2021, 9:50). Більшість повідомлень тексту оригіналу, які містили емоційно-забарвлені лексичні одиниці, в перекладі були або еліміновані, або піддалися тотальній заміні. Іншими словами, лексико-семантичний корпус тексту перекладу втратив ідеологічний потенціал тексту оригіналу, що пояснюється свідомим / несвідомим вибором перекладача.

**Висновки.** Перекладознавче вивчення особливостей відтворення лексичного корпусу аналізованих текстів з позицій збереження ідеологічного складника показав, що лексичний вибір має критично важливе значення для надання оцінних значень агентам ідео-

логічної дихотомії *ми/вони*, а тому його максимальне збереження в перекладі вбачається необхідним для (від)творення ідеології в перекладі.

Аналіз матеріалу демонструє, що перекладач має більше свободи під час вибору трансляторних кроків під час відтворення лексичного корпусу оригіналу – результативність застосування тієї чи іншої стратегії перекладу залежить не стільки від фактору збереження формальних характеристик текстів, скільки від професійної компетенції перекладача. Тим не менш, у випадках, коли перекладачі вдавалися до нейтралізації значень застосованої в оригіналі лексики на позначення авторської оцінки, спостерігається значна редукція прагматики тексту в перекладі, що, з погляду (від)творення ідеології, призводить до ідеологічних девіацій та може стати причиною неадекватного сприйняття оригінального дискурсу в перекладі реципієнтом.

#### СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Al-Hejin, B. (2012). “Linking Critical Discourse Analysis with Translation Studies”. *Journal of Language and Politics*, 11(3), 311-335.
2. Chen, Y. (2009). Quotation as a key to the investigation of ideological manipulation in news transediting in the Taiwanese press. *TTR*, 22(2), 203-238. DOI: <https://doi.org/10.7202/044830ar>
3. Daghigh, A., Sanatifar, M., & Awang, R. (2018). Modeling van Dijk's Ideological Square in Translation Studies: Investigating Manipulation in Political Discourse Translation. *inTRAlinea*, 20. Retrieved from <http://www.intralea.org/archive/article/2290>
4. Fairclough, N. (1995). *Media Discourse*. London: Edward Arnold.
5. Ietcu-Fairclough, I. (2008). Critical Discourse analysis and Translation Studies: Translation, Recontextualization, Ideology. *Bucharest Working Papers in Linguistics*, 2, 67-73. Retrieved from <https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=61189>
6. Kyiv Post (06.08.2020, 7:37) – Nahaylo, B. (06.08.2020, 7:37). Bohdan Nahaylo: Selling out Ukraine with anti-Western rhetoric. In *Kyiv Post*. Retrieved from <https://www.kyivpost.com/article/opinion/op-ed/bohdan-nahaylo-selling-out-ukraine-with-anti-western-rhetoric.html>
7. Olk, H. (2002). Critical Discourse Awareness in Translation. *The Translator*, 8(1), 101-116. DOI: <https://doi.org/10.1080/13556509.2002.10799118>
8. Rebrii, O., & Demetska, V. (2020). Adaptation, Association, and Analogy: Triple A of the Translator's Decision-Making. *East European Journal of Psycholinguistics*, 7(2). DOI: <https://doi.org/10.29038.eejpl.2020.7.2.reb>
9. Shojaei, Amir, Youssefi, Kazem, & Hossein Shams Hosseini. (2013). A CDA Approach to the Biased Interpretation and Representation of Ideologically Conflicting Ideas in Western Printed Media. *Journal of Language Teaching & Research*, 4(4), 858-868. doi:10.4304/jltr.4.4.858-868
10. UNIAN (11.05.2021, 9:50) – Kanaryan, L. (Trans.). (11.05.2021, 9:50). Donbas war update: Ukraine records seven ceasefire violations on May 10. In *UNIAN*. Retrieved from <https://www.unian.info/war/donbas-war-update-ukraine-records-seven-ceasefire-violations-on-may-10-11415442.html>
11. Van Dijk, T. A. (1988). *News Analysis: case studies of international and national news in the press*. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum.
12. Van Dijk, T. A. (2002). *Ideology and Discourse: A Multidisciplinary Introduction*. Retrieved from <http://www.discourses.org/UnpublishedArticles/Ideology%20and%20discourse.pdf>
13. Демецька В. В. Перекладацька адаптація та типологія дискурсів. *Нова філологія*. 2007. С. 205-210.
14. Нагайло Б. Настав час назвати брехнею брехню. В *НВ(NV.UA)*. URL: <https://nv.ua/ukr/opinion/ukrajina-2020-pro-vorozhi-golosi-ta-prorosyyski-sili-50104863.html>.
15. Поворознюк Р., Подугольнікова З. Стратегії та тактики перекладу екранізацій мюзиклів. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації*. 2020. 31(70). С. 57–64.
16. УНІАН (11.05.2021, 07:37) – Прядко, Д. (11.05.2021, 07:37). Окупанти сім разів порушували режим «тиші» на Донбасі: стріляли з мінометів та гранатометів. В *УНІАН*. Взято з [https://www.unian.ua/war/okupanti-sim-raziv-porushuvai-rezhim-tishi-na-donbasi-strilyali-z-minometiv-ta-granatometiv-novini-donbasu-11415337.html?\\_gl=1\\*e6o38m\\*\\_ga\\*NTkyMTQwNzE4LjE2MjA4OTAxNDA.\\*\\_ga\\_JLSK4Y8K67\\*MTYyMTE2ODcxNy42LjEuMTYyMT E2ODg1OC41OQ//\\*\\_ga\\_DENC12J6P3\\*MTYyMTE2ODEyNC40LjEuMTYyMTE2ODg1OC41OQ](https://www.unian.ua/war/okupanti-sim-raziv-porushuvai-rezhim-tishi-na-donbasi-strilyali-z-minometiv-ta-granatometiv-novini-donbasu-11415337.html?_gl=1*e6o38m*_ga*NTkyMTQwNzE4LjE2MjA4OTAxNDA.*_ga_JLSK4Y8K67*MTYyMTE2ODcxNy42LjEuMTYyMT E2ODg1OC41OQ//*_ga_DENC12J6P3*MTYyMTE2ODEyNC40LjEuMTYyMTE2ODg1OC41OQ)

## REFERENCES

1. Al-Hejin, B. Linking Critical Discourse Analysis with Translation Studies. *Journal of Language and Politics*, 2012, 11(3), 311-335.
2. Chen, Y. Quotation as a key to the investigation of ideological manipulation in news transediting in the Taiwanese press. *TTR*, 2009, 22(2), 203-238. DOI: <https://doi.org/10.7202/044830ar>
3. Daghigh, A., Sanatifar, M., & Awang, R. Modeling van Dijk's Ideological Square in Translation Studies: Investigating Manipulation in Political Discourse Translation. in *TRALinea*, 2018, V. 20. Retrieved from <http://www.intralinea.org/archive/article/2290>
4. Demetska, V. V. Perekladatska adaptatsiia ta typolohiia dyskursiv [Translational adaptation and typology of discourses]. *Nova filolohiia*, 2007, 205-210. [In Ukrainian]
5. Fairclough, N. *Media Discourse*. London: Edward Arnold, 1995.
6. Ietcu-Fairclough, I. Critical Discourse analysis and Translation Studies: Translation, Recontextualization, Ideology. *Bucharest Working Papers in Linguistics*, 2008, 2, 67-73. Retrieved from <https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=61189>
7. *Kyiv Post* (06.08.2020, 7:37) – Nahaylo, B. (06.08.2020, 7:37). Bohdan Nahaylo: Selling out Ukraine with anti-Western rhetoric. In *Kyiv Post*, 2020. Retrieved from <https://www.kyivpost.com/article/opinion/op-ed/bohdan-nahaylo-selling-out-ukraine-with-anti-western-rhetoric.html>
8. NV – Nahailo, B. (07.08.2020, 18:51). Nastav chas nazvaty brekhneiu brekhniu. In *NV(NV.UA)*, 2020. Retrieved from <https://nv.ua/ukr/opinion/ukrajina-2020-pro-vorozhi-golosi-ta-prorosiyski-sili-50104863.html> [In Ukrainian]
9. Olk, H. Critical Discourse Awareness in Translation. *The Translator*, 8(1).2002. 101-116. DOI: <https://doi.org/10.1080/13556509.2002.10799118>
10. Povorozniuk, R., & Poduholnikova, Z. Stratehii ta taktyky perekladu ekranizatsii miuzyklyv [Strategies and tactics of translation of musicals cinematization]. *Vcheni zapysky Tavriiskoho natsionalnoho universytetu imeni V. I. Vernadskoho. Seriia: Filolohiia. Sotsialni komunikatsii*, 2020, 31(70) (4.3), 57-64. [In Ukrainian]
11. Rebrii, O., & Demetska, V. Adaptation, Association, and Analogy: Triple A of the Translator's Decision-Making. *East European Journal of Psycholinguistics*, 2020, 7(2). DOI: <https://doi.org/10.29038.eejpl.2020.7.2.reb>
12. Shojaei, Amir, Youssefi, Kazem, & Hossein Shams Hosseini. A CDA Approach to the Biased Interpretation and Representation of Ideologically Conflicting Ideas in Western Printed Media. *Journal of Language Teaching & Research*, 2013, 4(4), 858-868. doi:10.4304/jltr.4.4.858-868
13. UNIAN (11.05.2021, 07:37) – Priadko, D. (11.05.2021, 07:37). Okupanty sim raziv porushuvaly rezhym «tyshi» na Donbasi: strilialy z minometiv ta hranatometiv. In *UNIAN*, 2021. Retrieved from [https://www.unian.ua/war/okupanti-sim-raziv-porushuvali-rezhim-tishi-na-donbasi-striliali-z-minometiv-ta-granatometiv-novini-donbasu-11415337.html?\\_gl=1\\*e6038m\\*\\_ga\\*NTkyMTQwNzE4LjE2MjA4OTAxNDA.\\*\\_ga\\_JLSK4Y8K67\\*MTYyMTE2ODcxNy42LjEuMTYyMTE2ODg1OC41OQ//\\*\\_ga\\_DENC12J6P3\\*MTYyMTE2ODEyNC40LjEuMTYyMTE2ODg1OC41OQ](https://www.unian.ua/war/okupanti-sim-raziv-porushuvali-rezhim-tishi-na-donbasi-striliali-z-minometiv-ta-granatometiv-novini-donbasu-11415337.html?_gl=1*e6038m*_ga*NTkyMTQwNzE4LjE2MjA4OTAxNDA.*_ga_JLSK4Y8K67*MTYyMTE2ODcxNy42LjEuMTYyMTE2ODg1OC41OQ//*_ga_DENC12J6P3*MTYyMTE2ODEyNC40LjEuMTYyMTE2ODg1OC41OQ) [In Ukrainian]
14. UNIAN (11.05.2021, 9:50) – Kanaryan, L. (Trans.). (11.05.2021, 9:50). Donbas war update: Ukraine records seven ceasefire violations on May 10. In *UNIAN*, 2021. Retrieved from <https://www.unian.info/war/donbas-war-update-ukraine-records-seven-ceasefire-violations-on-may-10-11415442.html>
15. Van Dijk, T. A. *News Analysis: case studies of international and national news in the press*. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum, 1988.
16. Van Dijk, T. A. *Ideology and Discourse: A Multidisciplinary Introduction*, 2002. Retrieved from <http://www.discourses.org/UnpublishedArticles/Ideology%20and%20discourse.pdf>